

Sisäministeriö
 Inrikesministeriet

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Muistio laadittu yhteistyössä:

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto/Suojelupoliisi

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ MAAHANMUUTTOHALLINNOSSA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 18/2019 vp): KANSALLINEN TURVALLISUUS

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto ja Suojelupoliisi esittävät seuraavat yhteistyössä valmistellut pykäläehdotukset perusteluineen kansallista turvallisuutta koskevan kokonaisuuden ratkaisemiseen liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa.

Pyydetään huomioimaan, että tässä muistiossa esitellyt pykälät sisältävät Suojelupoliisia koskevan tai sen suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn liittyvät sääntelyn mutta luettavuuden edistämiseksi eivät kaikkia pykälä kokonaisuudessaan.

Kansallisen turvallisuuden suojaaminen lain soveltamisalalla

1 §

Lain soveltamisala ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tätä lakia sovelletaan, jollei muualla laissa toisin säädetä, henkilötietojen kokonaan tai osittain automatisoituun käsittelyyn sekä muuhun henkilötietojen käsittelyyn, kun henkilötiedot muodostavat tai niiden on tarkoitus muodostaa henkilörekisteri tai sen osa ja henkilötietoja käsitellään seuraavissa tarkoituksissa:

- 1) ulkomaalaisen maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevien asioiden käsittely sekä niitä koskeva päätöksenteko ja valvonta;
- 2) Suomen kansalaisuuden saamista, säilyttämistä, menettämistä ja kansalaisuudesta vapautumista sekä kansalaisuusaseman määrittämistä koskevien asioiden käsittely ja päätöksenteko;
- 3) kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan vastaanotto, ihmiskaupan uhrien auttaminen sekä ilman huoltajaa olevan lapsen edustajatoiminta osana vastaanottotoimintaa sekä näiden ohjaus, suunnittelu ja valvonta;
- 4) ulkomaalaisen sijoittaminen säilöönottoyksikköön, ulkomaalaisen kohtelu säilöönottoyksikössä sekä säilöönottoyksikön järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen;
- 5) kuntaan osoittaminen.

Silloin kun henkilötietoja käsitellään edellä 1 momentin 1 tai 2 kohdassa säädetyissä tarkoituksissa, niitä käsitellään lisäksi myös kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Tätä lakia sovelletaan lisäksi oikeudesta saada oikeushenkilöitä koskevia tietoja 1 momentin mukaisissa tarkoituksissa.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Tätä lakia ei sovelleta Suomessa oleviin diplomaattisiin edustajiin eikä niihin kansainvälisten järjestöjen virkamiehiin, joiden asemasta määrätään Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa.

Perustelut

Ehdotetaan 1 pykälää muutettavaksi siten, että sääntelyn selventämiseksi henkilötietojen käsittelemistä kansallisen turvallisuuden suojaamisen tarkoituksessa koskeva sääntely siirretään 1 momentista uuteen 2 momenttiin. Uuden 2 momentin mukaan 1 momentin 1 tai 2 kohdassa säädettyissä tarkoituksissa käsiteltäviä tietoja käsitellään lisäksi myös kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Muutos merkitsisi sitä, että hallituksen esityksestä poiketen kansallisen turvallisuuden suojaaminen alkuperäisenä käsittelytarkoituksena rajautuisi ulkomaalaisen maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua koskevien asioiden käsittelyyn ja niitä koskevaan päätöksentekoon ja valvontaan sekä Suomen kansalaisuuden saamista, säilyttämistä, menettämistä ja kansalaisuudesta vapautumista sekä kansalaisuusasioiden määrittämistä koskevien asioiden käsittelyyn ja päätöksentekoon. Tältä osin ehdotettu sääntely vastaisi voimassa olevaa ulkomaalaisrekisterilakia, jossa valtion turvallisuuden varmistaminen on säädetty yhdeksi alkuperäiseksi käsittelytarkoitukseksi.

Ulkomaalaisrekisterin tiedot ovat tärkeitä valtion turvallisuuden kannalta ja vakavasti Suomen turvallisuutta uhkaavan teon ennalta estämisessä. Kansallisen turvallisuuden varmistaminen liittyy olennaisesti juuri oleskelupa-, kansalaisuus ja viisumiasioiden käsittelyä koskeviin prosesseihin. Sen sijaan kansallisen turvallisuuden suojaamisen ei voida katsoa liittyvän 1 momentin 1 ja 2 kohtaa vastaavasti muihin momentin käsittelytarkoituksiin, vaikka näissä tarkoituksissa käsiteltävät tiedot voivat luonnollisesti olla yksittäistapauksessa muutoin tärkeitä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi on tärkeää huolehtia siitä, että sille uhkan muodostavat henkilöt pystytään tunnistamaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja heidän oleskeluunsa pystytään tarvittaessa puuttumaan laissa mainitulla tavalla. Uhka kansalliselle turvallisuudelle on yksi ulkomaalaislain tarkoittamista edellytyksistä, jonka perusteella henkilön maahantulo voidaan evätä tai jonka perusteella hänet voidaan poistaa maasta. Vastaavasti kansallisen turvallisuuden vaarantaminen on peruste olla myöntämättä viisumia sellaiselle henkilölle, jonka maahantulo voi sellaisen uhan aiheuttaa.

Hallituksen esityksen mukaisesti kansallisen turvallisuuden suojaamisella tarkoitetaan maahanmuuttopoliisin henkilötietolaissa paitsi Suojelupoliisin velvoitetta suojata valtion turvallisuutta, myös yleisempää viranomaisten velvoitetta varmistaa kansallisen turvallisuuden toteutuminen osana lakisääteisiä tehtäviään. Maahanmuuttoviraston ja ulkoministeriön ensisijaisena tehtävänä ei ole huolehtia kansallisen turvallisuuden suojaamisesta, ja niiden keinot ottaa itsenäisesti kantaa kysymykseen siitä, vaarantaako luvanhakija kansallista turvallisuutta, ovat hyvin rajalliset. Niiden velvollisuus on kuitenkin ottaa kansallisen turvallisuuden vaarantuminen huomioon tehdessään päätöksiä maahanmuuttoon liittyvissä asioissa. Tästä johtuen kansallisen turvallisuuden

Sisäministeriö Inrikesministeriet

varmistamisesta vastaavalle viranomaiselle eli Suojelupoliisille, jolla on ainoana siviiliviranomaisena tiedustelutietoa käytössään, on säädetty laaja lausunnonantotehtävä maahanmuutosta ja viisumien myöntämisestä vastaaviin viranomaisiin nähden. Kyse on ennen kaikkea samassa prosessissa tapahtuvasta viranomaisyhteistyöstä, jossa tiedonvaihdon ja yhteistyön on toteuduttava tehokkaasti. Vastaavaa lupa- ja lausunnonantajaviranomaisen työnjakoa noudatetaan myös muissa Euroopan valtioissa. Varsinaisen lausunnonantotehtävän lisäksi ulkomaalaislaissa on säädetty poliisille myös useita muita tehtäviä, jotka kiinnittävät kansallisen turvallisuuden suojaamiseen.

Suojelupoliisin kansallisen turvallisuuden suojaamistehtävän suorittaminen edellyttää lisäksi, että sillä on mahdollisuus hakea ja käsitellä maahanmuuton henkilötietoja muutenkin kuin lausunnonantotehtäviensä yhteydessä. Suojelupoliisin oikeudesta saada tietoja säädettäisiin erikseen. Rekisterin sisältämien tietojen avulla kyetään havaitsemaan ja tunnistamaan sellaisia Suojelupoliisille aiemmin tuntemattomia henkilöitä, joilla on yhteyksiä esimerkiksi terroristiseen toimintaan. Terrorististen toimijoiden riittävän laaja ja luotettava tunnistaminen on edellytys kyseisiä henkilöitä koskevalle Suojelupoliisin jatkotiedonhankinnalle sekä terrorismin torjunnan kohdehenkilöluettelon ja toimintasektorin kokonaistilannekuvan ajantasaisuudelle. Henkilön tunnistaminen kansallista turvallisuutta vaarantavaksi henkilöksi saattaa myös johtaa johonkin ulkomaalaislain mukaiseen prosessiin, kuten henkilön karkottamiseen.

Ehdotetun muutoksen johdosta poliisin henkilötietolain ja maahanmuuttohallinnon henkilötietolain soveltamisalat rajautuisivat kansallisen turvallisuuden suojaamisen osalta tarkasti. Poliisin henkilötietolain 46 §:n 1 momentin mukaan kyseisen lain 7 luvussa säädetään Suojelupoliisin poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 10 §:ssä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten poliisin henkilötietolain 1 §:n 1 momentin mukaisten henkilötietojen käsittelystä. Poliisin henkilötietolain 7 luvun 48 §:n mukaan Suojelupoliisi saa käsitellä henkilötietoja, jotka ovat tarpeen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtion turvallisuutta uhkaavien toimintojen ja hankkeiden estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtion turvallisuutta uhkaavien rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi. Suojelupoliisi toimii 47 §:n nojalla näiden henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Suojelupoliisiin valmistellessa lausuntoa ulkomaalaisasiassa poliisin hallinnosta annetun asetuksen 8 §:n nojalla sovellettavaksi tulee lähtökohtaisesti myös poliisin henkilötietolaki. Suojelupoliisi siis tallentaa edellä mainittuun rekisteriinsä tiedot niistä henkilöistä, jotka ovat sen kohdehenkilöitä ja johon Suojelupoliisilla on tarve kohdistaa tiedon hankintaa tai muita toimenpiteitä.

Ehdotettavan muutoksen myötä maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki tulisi edellä kuvatulla tavalla sovellettavaksi niissä tilanteissa, kun henkilötietoja käsitellään kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi 1 §:n 2 momentin nojalla 1 §:n 1 momentin käsittelytarkoituksissa 1 ja 2. Näissä tarkoituksissa käsiteltävät tiedot tallennetaan tarvittaessa 3 ja 5 §:n nojalla ulkomaalaisasioiden asiankäsitelyjärjestelmään tai kansallisen viisumitietojärjestelmään. Kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi tapahtuva henkilötietojen käsittely ehdotetun lain soveltamisalalla rajautuisi näissä tietojärjestelmissä toteutettavaan henkilötietojen käsittelyyn. Tallennettavat tiedot voivat liittyä esimerkiksi

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Suojelupoliisin lausuntoihin tai muihin Suojelupoliisin ulkomaalaislaissa tai kansalaisuuslaissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä rekistereihin tekemiin merkintöihin.

Nykytilan säilyttämiseksi ja sääntelyn selkeyttämiseksi on perusteltua rajata niitä käsittelytarkoituksia, joissa henkilötietojen alkuperäinen käsittelytarkoitus on lisäksi myös kansallisen turvallisuuden suojaaminen ja säätää tästä käsittelytarkoituksesta selkeästi omana momenttinaan.

Suhde muuhun lainsäädäntöön

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Suojelupoliisin suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yleislakina henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018), jäljempänä *rikosasioiden tietosuojalaki*. Muiden tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten tämän lain nojalla suorittamasta henkilötietojen käsittelystä säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä *tietosuoja-asetus*, ja tietosuojalaissa (1050/2018).

Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta säädetään.

Perustelut

Pykälässä säädettäisiin siitä, mitä yleisesti sovellettavia henkilötietojen käsittelyä koskevia säädöksiä sovellettaisiin lakiehdotuksen tarkoittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Ehdotetussa laissa tarkoitettujen viranomaisten ehdotetun lain nojalla suorittamasta henkilötietojen käsittelystä säädetään pääsääntöisesti luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) ja tietosuojalaissa (1050/2018). Pykälän 1 momentissa tuotaisiin esiin, että Suojelupoliisin suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan kuitenkin yleislakina aina henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018).

Suojelupoliisi rekisterinpitäjänä

3 §

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään tallennetaan 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa käsiteltävät muut kuin viisumien käsittelyä ja

Sisäministeriö Inrikesministeriet

päätöksentekoa koskevat tiedot sekä 1 §:n 1 momentin 2-5 kohdassa ja 2 momentissa tarkoitettussa käsittelykäyttötarkoituksessa käsiteltävät tiedot.

Kukin viranomainen saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi seuraavasti:

- 1) Maahanmuuttovirasto 1 §:n 1 momentin 1—5 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 2) poliisi 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 3) suojelupoliisi 1 §:n 2 momentin käsittelytarkoituksessa;
- 4) Rajavartiolaitos 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 5) vastaanottokeskus 1 §:n 1 momentin 3 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 6) järjestelykeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 7) säilöönottoyksikkö 1 §:n 1 momentin 4 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 8) ulkoministeriö 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 9) edustusto 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 10) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 1 §:n 1 momentin 1 ja 5 kohdan käsittelytarkoituksessa;
- 11) työ- ja elinkeinotoimisto 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa.

Kukin 2 momentin viranomainen toimii ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjänä tallentamiensa tietojen osalta. Poliisin tallentamien tietojen rekisterinpitäjänä toimii Poliisihallitus ja Rajavartiolaitoksen tallentamien tietojen rekisterinpitäjänä Rajavartiolaitoksen esikunta. Kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen rekisteröintitietojen rekisterinpitäjänä toimii kuitenkin Maahanmuuttovirasto.

Maahanmuuttovirasto vastaa ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä tiedonhallintalain mukaisesti. Lisäksi Maahanmuuttovirasto toimii ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmässä tietosuoja-asetuksen 28 artiklan ja 1 §:n 2 momentin käsittelytarkoituksessa rikosasioiden tietosuojalain 17 §:n mukaisena henkilötietojen käsittelijänä, sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan, rekisteröidyn omiin tietoihin pääsyn sekä henkilötietojen oikaisemisen, sähköisen luovutustavan, poistamisen ja arkistoinnin toteuttajana muun rekisterinpitäjän lukuun siltä osin kuin Maahanmuuttovirasto ei ole rekisterinpitäjä.

Perustelut

Ehdotetaan, että 3 §:n 1 ja 2 momenttia muutetaan siten, että tietoja voidaan tallentaa ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään myös 1 §:n 2 momentin mukaisesti kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja että Suojelupoliisi toimii näiden tietojen rekisterinpitäjänä 3 §:n 2 momenttiin lisättävän 3 kohdan mukaisesti. Numerointi 2 momentissa muuttuu uuden 3 kohdan lisäämisen johdosta.

Maahanmuuttohallinnon henkilötietolaissa ehdotetaan luovuttavan sisäministeriön vastineessaan ehdottamalla tavalla yhteisrekisterinpidosta. Tämän muutoksen johdosta, sisäministeriön vastineessa esitetystä poiketen, ehdotetaan, että Suojelupoliisi toimii rekisterinpitäjänä siltä osin, kun se tallentaa tietoja ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Asiassa annetun selvityksen perusteella kansallisen turvallisuuden suojaamiseen liittyviä tietoja on tapauskohtaisesti voitava myös tallentaa ulkomaalaisasioiden käsittelyjärjestelmään. Tarve tietojen tallentamiselle ei rajaudu ainoastaan Suojelupoliisin antamien lausuntojen tallentamiseen, vaan saattaa liittyä esimerkiksi asian käsittelyn yhteydessä tehtäviin muihin kirjauksiin tai merkintöihin. Ehdotettu ratkaisu ei myöskään rajoittaisi mahdollisuutta tallentaa tulevaisuudessa laajemmin tietoja ulkomaalaisten asiankäsittelyjärjestelmään.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, sikäli jos tietojen käsittelytarpeet muuttuisivat, joka lisäisi sääntelyn joustavuutta. Tämän johdosta on perusteltua, että Suojelupoliisi säädetään rekisterinpitäjäksi toisin kuin sisäministeriön vastineessa esitetään.

Suojelupoliisi saisi ehdotetun 3 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan käsitellä tallentamiaan tietoja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Tällä viitattaisiin ulkomaalaislain, kansalaisuuslain ja poliisin hallinnosta annetun lain 10 §:n mukaisten tehtävien suorittamiseen. Sääntelymalli vastaisi sitä, mitä muiden rekisterinpitäjien osalta on ehdotettu heidän tallentamien tietojensa osalta. Tiedonsaantioikeudesta muilta rekisterinpitäjiltä säädettäisiin erikseen.

Suojelupoliisi soveltaa toiminnassaan rikosasioiden tietosuojalakia. Suojelupoliisi vastaisi rekisterinpitäjänä ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään 2 momentin kohdan 3 mukaan tallentamiensa tietojen osalta rikosasioiden tietosuojalain mukaisista rekisterinpitäjän vastuista. Käytännössä tiettyjen rekisterinpitäjän vastuiden käytännön toteuttaminen tapahtuisi 4 momentin nojalla järjestelmää ylläpitävän ja rikosasioiden tietosuojalain 17 §:n mukaisena henkilötietojen käsittelijänä toimivan Maahanmuuttoviraston toimesta erillisen käsittelijäsopimuksen nojalla.

Ehdotetun 3 §:n 3 momentin mukaan poliisin tallentamien tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Poliisihallitus. Poliisilla tarkoitettaisiin ainoastaan poliisihallituksen alaisia poliisiyksiköitä. Suojelupoliisi toimisi siten rekisterinpitäjänä ainoastaan 3 §:n 2 momentin 3 kohdan perusteella tallentamiensa tietojen osalta ja poliisihallitus muiden poliisiyksiköiden tallentamien tietojen osalta.

5 §

Kansallisen viisumitietojärjestelmän rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Kansalliseen viisumitietojärjestelmään tallennetaan 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettussa käsittelytarkoituksessa käsiteltävät viisumien käsittelyä ja päätöksentekoa sekä 1 §:n 2 momentissa tarkoitetut kansallisen turvallisuuden suojaamista koskevat tiedot.

Ulkoministeriö, edustusto, Maahanmuuttovirasto, poliisi, Rajavartiolaitos ja Tulli saavat käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi 1 §:n 1 momentin 1 kohdan käsittelytarkoituksessa. Suojelupoliisi saa käsitellä tallentamiaan tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi 1 §:n 2 momentin käsittelytarkoituksessa.

Kukin 2 momentin viranomainen toimii kansallisen viisumitietojärjestelmän rekisterinpitäjänä tallentamiensa tietojen osalta. Poliisin tallentamien tietojen osalta rekisterinpitäjänä toimii Poliisihallitus.

Ulkoministeriö vastaa kansallisesta viisumitietojärjestelmästä tiedonhallintalain mukaisesti. Lisäksi ulkoministeriö toimii kansallisessa viisumitietojärjestelmässä tietosuoja-asetuksen 28 artiklan ja 1 §:n 2 momentin käsittelytarkoituksessa rikosasioiden tietosuojalain 17 §:n mukaisena henkilötietojen käsittelijänä, sen mukaan kuin siitä erikseen sovitaan, rekisteröidyn omiin tietoihin pääsyn sekä henkilötietojen oikaisemisen, sähköisen luovutustavan, poistamisen ja arkistoinnin toteuttajana muun rekisterinpitäjän lukuun siltä osin kuin ulkoministeriö ei ole rekisterinpitäjä.

Sisäministeriö Inrikesministeriet

Perustelut

Ehdotetaan, että 5 §:n 1 momenttia muutetaan siten, että tietoja voidaan tallentaa kansalliseen viisumitietojärjestelmään myös 1 §:n 2 momentin mukaisesti kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi ja että 2 momenttia täydennettäisiin Suojelupoliisia koskevalla viittauksella, jonka mukaan Suojelupoliisi saa käsitellä kansalliseen viisumitietojärjestelmään tallentamia tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi 1 §:n 2 momentin käsittelytarkoituksessa. Suojelupoliisi säädettäisiin sisäministeriön vastineessa esitetystä poiketen kansallisen viisumitietojärjestelmän rekisterinpitäjäksi siltä osin, kun se tallentaa järjestelmään kansallisen turvallisuuden suojaamista koskevia tietoja vastaavasti, kun ehdotetussa 3 §:ssä säädetyn ulkomaalaisten asiankäsittelyjärjestelmän osalta. Voimassaolevan ulkomaalaisrekisterilain mukaan Suojelupoliisi toimii yhtenä kansallisen viisumitietojärjestelmän rekisterinpitäjistä.

Muutos olisi tarpeellinen, jotta viisumirekisteriin voidaan tehdä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi tarpeelliset merkinnät niissä tilanteissa, joissa hakijan maahan pääsy on mahdollisesti syytä evätä valtion sisäisen tai ulkoisen turvallisuuden vaarantumisen johdosta. Tarve tietojen tallentamiselle ei rajaudu ainoastaan Suojelupoliisin antamien lausuntojen tallentamiseen, vaan saattaa liittyä esimerkiksi asian käsittelyn yhteydessä tehtäviin muihin kirjauksiin tai merkintöihin. Ehdotettu ratkaisu ei myöskään rajoittaisi mahdollisuutta tallentaa tulevaisuudessa laajemmin tietoja kansalliseen viisumitietojärjestelmään kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, sikäli jos tietojen käsittelytarpeet muuttuisivat, joka lisäisi sääntelyn joustavuutta. Tämän johdosta on perusteltua, että Suojelupoliisi säädetään rekisterinpitäjäksi toisin kuin sisäministeriön vastineessa esitetään.

Suojelupoliisi vastaisi rekisterinpitäjänä kansalliseen viisumitietojärjestelmään 3 momentin mukaan tallentamiensa tietojen osalta rikosasioiden tietosuojalain mukaisista rekisterinpitäjän vastuista. Käytännössä tiettyjen rekisterinpitäjän vastuiden käytännön toteuttaminen tapahtuisi 4 momentin nojalla järjestelmää ylläpitävän ja rikosasioiden tietosuojalain 17 §:n mukaisena henkilötietojen käsittelijänä toimivan ulkoministeriön toimesta erillisen käsittelijäsopimuksen nojalla.

Vastaavasti kun ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän osalta ehdotetun 5 §:n 3 momentissa poliisilla tarkoitettaisiin poliisihallituksen alaisia poliisiyksiköitä.

Biometristen tunnisteiden käsittely

10 §

Oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otettujen sormenjälkitietojen käsittely

Oleskeluluvan, oleskelulupakortin ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin hakijalta otetut sormenjäljet tallennetaan ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmään. Sormenjälkiä saa käyttää Maahanmuuttovirasto, poliisi, suojelupoliisi, Rajavartiolaitos, Tulli, silloin kun se hoitaa rajatarkastusviranomaisen tehtäviä, sekä edustusto.

Sisäministeriö

Inrikesministeriet

Sormenjälkiä saa käyttää ainoastaan 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyyn tarkoitukseen liittyvien sekä turvallisuusselvityslain (726/2014) tarkoitetun turvallisuusselvityksen tekemiseksi säädettyyn tarkoitukseen liittyvien toimivaltuuksien rajoissa oleskelulupakortin aitouden toteamiseksi ja oleskeluluvan haltijan henkilöllisyyden todentamiseksi, ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittelyä ja niitä koskevaa päätöksentekoa ja valvontaa varten sekä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Tietojen käyttöön oikeutetulla viranomaisella on oikeus verrata tietoja tässä pykälässä tarkoitettuihin jo tallennettuihin sormenjälkiin sekä muukalaispassi- ja pakolaisen matkustusasiakirjahakemusta varten otettuihin sormenjälkiin ja poliisin rekisteriin ulkomaalaislain 131 §:n perusteella tallennettuihin sormenjälkiin. Lisäksi tietoja saa maahantulon edellytysten selvittämiseksi verrata henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 6 §:ssä tarkoitettuihin pakkokeinolain (806/2011) mukaisiin henkilötuntemerkkeihin kuuluviin sormenjälkiin niiltä osin kuin jo rekisteröidyt sormenjälkitiedot liittyvät rikokseen, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään vuosi vankeutta.

Poliisilla on lisäksi oikeus käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja jo tallennettuja sormenjälkitietoja noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 §:n 2 momenttia.

Vertailua varten otettuja tietoja saadaan käyttää vain vertailun ajan, jonka jälkeen ne on välittömästi hävitettävä.

Maahanmuuttovirastolla on lisäksi oikeus käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja jo tallennettuja sormenjälkitietoja asianomaisen henkilön suostumuksella oleskelulupakortin sekä unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin valmistamista varten.

Perustelut

Ehdotetaan, että pykälässä säädettäisiin sisällöllisesti nykytilaa vastaavasti oleskelulupahakemusta, oleskelulupakorttihakemusta ja unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttihakemusta varten otettujen sormenjälkitietojen käsittelystä. Pykälän sisältää säännökset myös Suojelupoliisin oikeudesta käsitellä sormenjälkitietoja kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Suojelupoliisin tiedonsaantioikeudet

11 §

Tiedonsaantioikeus ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän rekisterinpitäjien välillä

[1 mom]

Poliisin ja suojelupoliisin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa.

Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei koske oleskeluluvan, oleskelulupakortin tai oleskelukortin hakijalta taikka muukalaispassin tai pakolaisen matkustusasiakirjan hakijalta otettuja sormenjälkiä, ellei muualla laissa toisin säädetä.

12 §

Tiedonsaantioikeus kansallisen viisumitietojärjestelmän rekisterinpitäjien välillä

[1 mom]

Poliisin ja suojelupoliisin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetussa laissa.

Rajavartiolaitoksen tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

Tullin tiedonsaantioikeudesta säädetään henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa.

Perustelut

Ehdotetaan, että Suojelupoliisin tiedonsaantioikeudesta ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä ja kansallisessa viisumitietojärjestelmästä säädetään poliisin henkilötietolaissa. Maahanmuuttohallinnon henkilötietolain 11 §:n 2 momentissa ja 12 §:n 2 momentissa olisi siten pelkästään informatiivinen viittaus poliisin henkilötietolakiin. Sääntelytaparatkaisu olisi yhteneväinen sen kanssa mitä muun poliisin ja Rajavartiolaitoksen osalta ehdotetaan säädettäväksi.

Poliisin henkilötietolain 52 §:n 2 momentin mukaan suojelupoliisilla on tehtäviensä suorittamiseksi oikeus saada 3 luvussa tarkoitetut tiedot kyseisessä luvussa säädetyllä tavalla. Kyseisessä 2 momentissa säädetään Suojelupoliisin oikeudesta saada tietoa muilta viranomaisilta eräistä rekistereistä. Maahanmuuttohallinnon henkilötietolain yhteydessä muutettavaksi ehdotettavan poliisin henkilötietolain 3 luvun 16 §:n 1 momentin mukaan poliisilla on sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, oikeus saada tehtäviensä suorittamista ja henkilörekisteriensä ylläpitämistä varten salassapitosäännösten estämättä teknisen käyttöyhteyden avulla tai tietojoukkona tietoja rekistereistä siten kuin käytännön menettelyistä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan alakohdan 8 mukaan ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä ja kansallisesta viisumitietojärjestelmästä.

Sanamuotonsa mukaisesti suojelupoliisilla olisi 52 §:n nojalla oikeus saada tietoja esimerkiksi ulkomaalaislaissa, kansalaisuuslaissa ja poliisin hallinnosta annetussa laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Tietoja käytettäisiin kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sekä rikosten estämiseksi, siltä osin, kun tämä on säädetty Suojelupoliisin toimivaltaan.

Ehdotettu sääntelytaparatkaisu poikkeaisi voimassa olevasta laista, jossa suojelupoliisin tiedonsaantioikeus valtion turvallisuuden varmistamiseksi on lisäksi perustunut nyt kumottavaksi ehdotetun ulkomaalaisrekisterilain 3 §:n mukaiseen ulkomaalaisrekisterin rekisterinpitäjänasemaan. Uudella sääntelytaparatkaisulla ei ole tarkoitus tehdä asiallista muutosta suojelupoliisin tiedonsaantioikeuteen, vaan ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmän ja kansallisen viisumitietojärjestelmän tiedot olisivat suojelupoliisin käytettävissä aikaisempaa vastaavalla tavalla.